

De Rosebud Atletiekclub voor Vrouwen

Carrie Snyder

De Rosebud Atletiekclub voor Vrouwen

Vertaald door Ernst de Boer
en Ankie Klootwijk

AmbolAnthos
Amsterdam

ISBN 978 90 414 263 2949 4

© 2014 Carrie Snyder

Published by arrangement with House of Anansi Press, Toronto, Canada.

www.houseofanansi.com

© 2015 Nederlandse vertaling AmbolAnthos uitgevers, Amsterdam,

Ernst de Boer en Ankie Klootwijk

Oorspronkelijke titel *Girl Runner*

Oorspronkelijke uitgever House of Anansi Press

Omslagontwerp Janine Jansen

Omslagillustratie © Marta Orłowska, www.martaorłowska.com

Foto auteur © Melissa Gilles

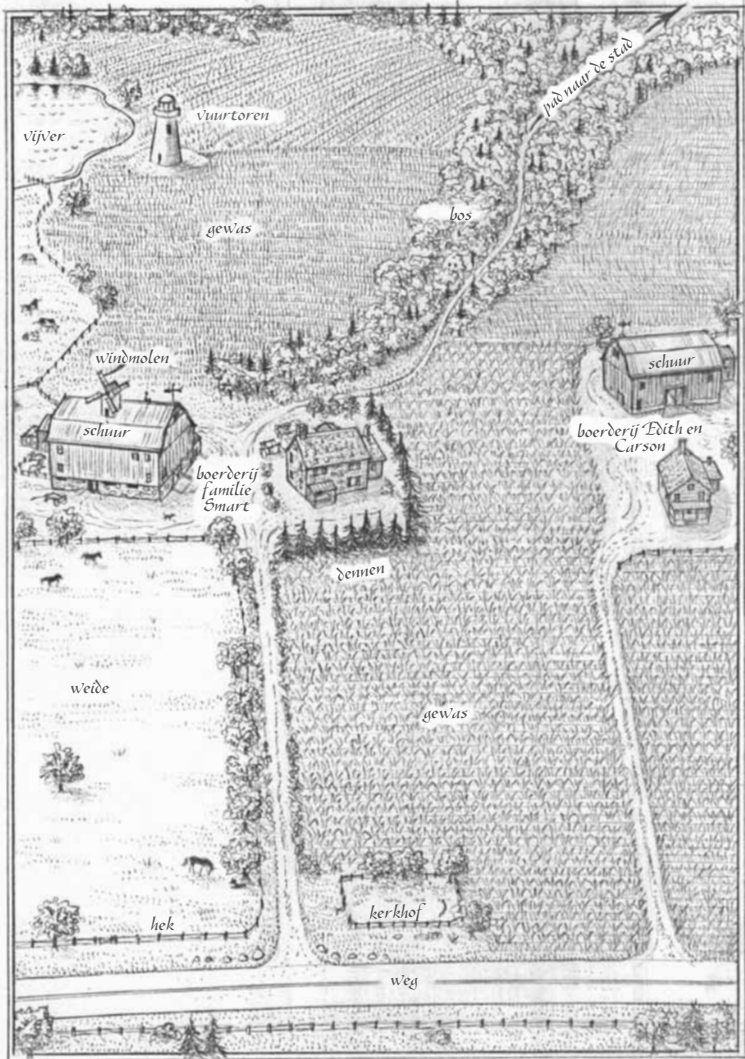
Verspreiding voor België:

Veen Bosch & Keuning uitgevers nv, Antwerpen

Voor Kevin,
die me heeft geholpen mijn innerlijke atleet te vinden

En voor onze kinderen, Angus, Annabella, Flora en Calvin,
die altijd hebben geweten hoe ze het spel moesten spelen

PROLOOG

Liefdeslied

Dit is niet het liefdeslied van Aganetha Smart.

Nee, praat me alsjeblieft niet van moe zijn en recht hebben op een welverdiende rust.

Mijn hele leven ben ik al ergens naar op weg, naar een vast punt aan de horizon, dat nooit dichterbij lijkt te komen. In het begin joeg ik dat punt met overgave na, vervuld van vertrouwen, wat later vervuld van frustratie, daarna van verdriet, en nog later met de luciditeit van een boeienkoning. Het is veel te laat om te stoppen, ook al loop ik alleen nog maar hard in gedachten, uit gewoonte.

Je doet wat je doet tot je klaar bent. Je bent wie je bent tot je het niet meer bent.

Ik ben Aganetha Smart en ik ben honderdvier jaar oud.

Denk maar niet dat dat een voordeel is.

Ik heb iedereen die ik ooit heb liefgehad en iedereen die mij ooit heeft liefgehad overleefd. En ik ben ook niet op een prettige manier oud geworden. Moet je zien hoe ik erbij zit.

Ik word omringd door vreemden. Overdag word ik in een rolstoel gezet in een kamer die naar kippenvet en luiers stinkt. 's Nachts word ik in een hard bed getild en strak ingestopt onder een naar chloor stinkende deken. Dit patroon houdt al veel langer stand dan ik wil weten. Ik ben een beetje doof – maar niet zo doof als ze denken – en praktisch blind, dus ik geef toe dat mijn vermo-

gen om dingen te beschrijven gebrekkig is. Het kan best zijn dat ik zonder het te beseffen in een kathedraal van licht leef en in een reusachtig hemelbed slaap. Maar ik vermoed van niet – mijn reukzin is nog volledig intact.

En wat mijn spraak betreft: de woorden komen niet helemaal op mijn bevel naar buiten. Ik kan mezelf alleen met heel veel moeite verstaanbaar maken. Het is veel makkelijker om in geval van nood of als je een beleefdheidsfrase nodig hebt telkens dezelfde woorden traag te herhalen, een reeks onsamenhangende en toch vertrouwde zinnestukjes te mummelen die voor op de tong liggen: ‘Tja, goh, ik weet niet, maar waarom...’

Het is een barrière, dat zal ik niet ontkennen.

Ik verkeer in een toestand die onnozel lijkt. Beperkt. Gereduceerd. Volledig verkookt.

Wat me verbaast is hoe weinig er overblijft. Welk bewijs is er? Een rammelende schoenendoos met verbleekte medailles die door niemand worden opgeëist. Mijn naam, bijgezet in een rubriek van een vergeten boek met recordtijden. Dagelijkse woordenstromen, net op tijd ingeleverd, gedrukt op krantenpapier, tegen het avondeten alweer verouderd.

Mijn prestatie is dat ik lang genoeg geleefd heb om mijn leven te zien verdwijnen. Wie zal mijn in memoriam schrijven? Niet dat ik me daar echt druk over maak, maar het is wel een reële vraag.

Het is te laat om van tactiek te veranderen, met een grote boog om de problemen heen te lopen en mijn beste sprint voor het laatste rechte stuk te bewaren. Deze race wordt niet meer opnieuw gelopen. En nog steeds loop ik hard. Ik loop en ik loop, zonder te rusten, alsof er zelfs nu nog tijd is en een doel, en ik eindelijk – voordat mijn spoel van stilte zich afwikkelt – het inzicht zal verwerven dat ik nu nog niet heb.

Bezoekers

‘Ga je mee, Aggie?’ Fannie knijpt even in mijn hand.

We lopen over het stoffige weggetje, met mijn hand in de hare. Fannie is niet als andere mensen. Ze beweegt als water in een modderige kreek. We blijven staan om veldbloemen te plukken, rukken hun taaie stengels los; de tere bloemen verleppen in onze handen. Lange grashalmen trillen in de hitte. We banen ons een weg door de frambozenstruiken en langs de rand van de voorste akker, waar maïs is geplant, die tot boven mijn hoofd reikt, en ook tot boven Fannies hoofd.

Fannies haar raakt los uit de knot en omgeeft haar hoofd als een stralenkrans. Ik kijk op naar haar gezicht, als het gezicht van de maan dat omlaag kijkt naar dat van mij.

We gaan naar de begraafplaats. We gaan altijd naar de begraafplaats.

‘Zo, we zijn er,’ zegt Fannie opbeurend. Ik klauter over de met mos begroeide houten spijlen van de omheining. Het donkere, gegroefde hout voelt koel en vochtig aan tegen mijn knieën. Fannie gaat door het hek naar binnen.

‘Hallo allemaal,’ zegt ze. ‘Hallo jongens. Goedemorgen, moeder.’

Ik spring naar beneden en laat de kwijnende veldbloemen op de grond vallen. Het is mijn taak om de wilde appels op te ruimen

die uit de overhangende boom zijn gevallen. Fannie trekt haar rok op, draait hem opzij en knielt op een graf om het van onkruid te ontdoen. Dat is haar taak.

Ik gooi handenvol wilde appels weg. Ze maken een geluid als van gewerschoten, als van exploderende handgranaten, zoals ik me voorstel dat oorlog klinkt. Onze broer Robbie vecht in de oorlog – mijn halfbroer, Fannies volle broer.

Fannie geeft een klopje op het gras om me bij zich te roepen. Ik bijt een wilde appel open en spuug het vruchtvlees uit.

‘Te vroeg geboren,’ begint Fannie. Ik ken haar verhalen uit mijn hoofd. ‘Te vroeg geboren,’ herhaalt ze, terwijl ze op me wacht; ze zit nu op haar billen en trekt haar opgetrokken benen met haar armen tegen haar boezem. ‘Hun huid was dunner dan crêpepapier, blauw als van babyvogeltjes.’

Nu heeft ze mijn aandacht. Ik kniel en strijk over het gras boven de tweeling, die samen in een kleine vierkante doodkist begraven liggen. Ik kan bijna de omtrek ervan zien onder de grond, het dunne donkere hout waar aan alle kanten het gewicht van de aarde tegenaan drukt.

‘Waren het jongens of meisjes?’ vraag ik. Fannie wacht tot ik dat vraag.

‘Jongens, natuurlijk.’

Ik weet het al, maar haar antwoord bezorgt me nog steeds een rilling. Dit is een begraafplaats vol overleden kinderen, allemaal jongens, mijn halfbroertjes. Ik ben opgelucht dat ik als meisje ben geboren.

De tweeling: de eerste en de tweede baby van onze vader Robert Smart en zijn eerste vrouw, Fannies moeder – niet die van mij –, van wie ik weet dat ze Tilda heette. De tweeling heeft maar een paar minuten geleefd, nog geen uur, laat staan een dag.

De volgende die geboren werd, was Robbie, die springlevend is en in de moddervelden van Frankrijk vecht. In zijn brieven naar huis is hij karig met details, behalve over de modder. Hij schrijft

dat zijn voeten altijd nat zijn en dat de jongens last krijgen van loopgraafvoeten. Soms worden hun tenen zwart.

Ik zou daar graag meer over willen weten. Ik moet daar nu aan denken.

‘Vallen hun tenen eraf?’ vraag ik Fannie.

‘Wiens tenen?’

‘Van de jongens in de oorlog, in de modder.’

‘Dat zegt Robbie niet.’

‘Kun je hem schrijven om het te vragen?’ (Ik kan nog niet schrijven.)

‘Ik denk dat we wel leukere dingen te schrijven hebben, denk je ook niet? Robbie wil er niet aan denken dat zijn tenen eraf vallen.’

‘Misschien zijn ze er al afgevallen.’

‘Dat zou hij wel tegen ons zeggen.’

Maar ik vraag me af: zou hij dat zeggen? Ik kijk ernaar uit om zijn voeten stiekem te inspecteren als hij weer thuis is, wanneer dat ook mag zijn. De krant schrijft dat onze jongens tegen kerst thuiskomen, maar kerst is nog ver weg.

Nadat Robbie was geboren kwam Fannie, en toen Edith – een reeks meevallers.

Fannie is ouder dan Edith, maar Edith woont niet meer thuis. Afgelopen herfst is ze met een zekere Carson Miller getrouwd en ze wonen aan de andere kant van het maïsveld, in de volgende boerderij. Ik vind het leuk om mijn ogen dicht te doen en Edith in het prieel te zien staan dat onze vader voor hun huwelijk heeft gebouwd – ik vind dat ze er mooi uitziet en ik begrijp niet waarom mijn moeder zo’n verdriet had over de kaalheid van het prieel. In mijn gedachten staat Edith daar in haar eentje met vers geplukte, laatbloeiende bloemen in haar hand. Over haar pas genaaide hooggesloten jurk, die strak om de polsen zit, ligt een blauwachtige zwarte glans.

Fannie trekt me mee naar het volgende graf. Ik duw mijn vin-

gers in de initialen op de platte steen en schraap stukjes mos weg met mijn nagels.

Hier ligt een ander jongetje. Na de geboorte van Edith kwam er een eind aan de reeks meevallers.

‘Koorts,’ zegt Fannie, plukkend aan minuscule grasjes. ‘Pas zes maanden oud.’

Maar zes maanden is niet pas, en dat weet ik.

Ediths baby is al zes maanden. Ik kan zo vaak als ik zin heb met zijn pruttelende, kronkelende persootje rondsjouwen. Ik mag gaan wanneer ik maar wil, zolang ik het maar tegen moeder zeg – ze geeft graag een mandje van het een of ander mee: versgebakken zoute broodjes, een kluit boter, of bonen en tomaten uit onze moestuin. Thuis ben ik de jongste en ik geniet van de nieuwigheid om voor ‘Kleine Robbie’ te mogen zorgen, die zo is genoemd om hem van mijn broer Robbie en mijn vader Robert te onderscheiden.

Ik sta altijd in tweestrijd als ik bij Edith op bezoek ga. Er is iets onafs aan het huis en de tuin, en het voelt anders dan thuis. Vreemd.

Ediths moestuin is half zo groot als die van ons en staat vol onkruid. De bloemen in de bloembedden zijn schraal, alsof ze iedere poging tot groei hebben opgegeven. Het huis is benauwd en ruikt naar vocht, vuile was en soep.

Edith reageert op mijn verrassingsbezoekjes met een geërgerd ‘Och, Aggie’, rood aangelopen en gejaagd, haar haargrens vochtig van het zweet. Ze gaat nooit zitten en ze biedt me nooit een koekje aan. (Misschien bakt ze die nooit?) Ze geeft de baby uit handen en gaat in zichzelf mompelend haastig aan de slag met andere dingen, maar niet met koekjes bakken.

Kleine Robbie en ik brengen een hele tijd met elkaar door zonder haar te zien – het lijkt alsof ze verdwenen is –, tot hij begint te jammeren en ik het warm krijg en hem niet kan troosten en mijn armen pijn doen en ikzelf ook wel kan janken. Op dat moment

verschijnt Edith ten tonele: ‘Dáár zitten jullie!’ Geërgerd, alsof ze ons overal heeft lopen zoeken.

Dus ik zou zo vaak kunnen gaan als ik wil, maar ik ga niet zo heel vaak.

Fannie verplaatst haar gewicht langzaam van de baby die aan de koorts is bezweken naar het volgende graf, het graf waar ze het meest verdriet van heeft, het graf waar we allebei al naartoe schoven: kleine James.

‘Het was in de hooitijd,’ vertelt Fannie, en elk woord komt er langzaam en duidelijk uit. ‘Misschien had hij het warm en zocht hij wat verkoeling. Misschien was hij verdwaald. Hij was pas twee – hoe heeft hij zijn weg over het veld achter het huis naar de vijver gevonden? Verdronken nog voordat we zelfs maar wisten dat hij weg was, zo snel is het gebeurd. Zo snel kan het gebeuren.’

Buurjongens die in de vijver gingen vissen, zagen James met zijn gezicht naar beneden in het water drijven, en zij hebben hem eruit getrokken en zijn schreeuwend naar de boerderij gerend, hem tussen zich in dragend.

Toen ze hem op het erf neerlegden was de kleine James nog niet stijf; het leven was nog maar net uit hem weggestroomd.

‘Ik was zeven,’ zegt Fannie. ‘Ouder dan jij. De buurjongens – ze vechten nu in de oorlog, maar toen waren het nog jongens –, Jerry en Jack, ik hoor ze nog om hulp roepen. Ze legden hem op het grasveldje bij de deur van de zomerkeuken. Iedereen kwam naar buiten gerend. Mijn moeder liet zich over hem heen vallen, probeerde hem op te tillen, zei tegen hem dat hij moest ademen, alsjeblieft, haal adem. En toen wist ik dat hij dood was. Ik rende weg en verstopte me in de schuur, op de hooizolder, onder het stro. De schok heeft mijn moeders hart gebroken.’

Heel even vergeet ik dat als Fannie ‘mijn moeder’ zegt, ze de eerste moeder bedoelt en niet de mijne, en ik schrik, al is het maar een ogenblik, en ook al klopt het niet, van de gedachte dat het hart van mijn eigen moeder door iets gebroken zou kunnen worden.

Geen van mijn moeders baby's is doodgegaan; zij hoeft over geen van de graven te rouwen. Ik denk dat dat komt doordat mijn moeder alleen maar meisjes heeft gekregen, wij drieën: Olive, daarna Cora en als laatste mij, Aganetha.

Ik heb besloten dat mijn moeder totaal niet op de eerste moeder lijkt. Het beeld van de eerste moeder – Tilda, ik mime haar naam – is vaag aan de randen; ze is gehuld in zwarte mousseline door al die jaren van rouw. De verhalen over Tilda gaan niet echt over haar. Ze bevindt zich op de achtergrond, huilend om haar overleden baby's, en dan wordt ook zij plotseling begraven.

'In het kraambed gestorven aan puerperale koorts,' zegt Fannie, maar dat is niet wat ik ervan maak, en ik stel me de eerste moeder voor: van top tot teen purper toen ze stierf.

Dit gebeurde vrijwel allemaal tegelijkertijd: de kleine James verdronk, ons broertje George werd te vroeg geboren – 'Zo klein dat we hem in een lade legden' – en de eerste moeder overleed.

Ik stel me voor dat Fannie zich tot na het invallen van de schemering onder het stro verstoppt en weigert naar buiten te komen, als een jong katje in een nest. Wie trekt haar eruit? Dat vertelt Fannie niet.

De buurmannen kwamen om het hooien af te maken. Vader zat zwijgend aan tafel en at wat de buurvrouwen hem voorzetten. Fannie en Edith, zeven en zes jaar oud, lepelden melk in het mondje van de piepkleine nieuwe baby – mijn halfbroer George. Iedereen keek hoe vader zat te eten en te eten en te eten, alsof hij een gat in zijn maag had waar het eten doorheen viel, en ze vroegen zich af of hij ooit weer zou gaan praten. (Dat moet wel: nog voor de volgende lente trouwde hij met mijn moeder.)

Mij is nog nooit zoiets droevigs overkomen.

'Mijn moeder is overleden doordat James is verdronken,' zegt Fannie. 'Ik geloof helemaal niet dat het door George kwam. Het was niet George's schuld.'

Ik weet wat ze daarna gaat zeggen en ik wacht erop.

‘Ik moest op hem passen, Aggie. Het was mijn taak om op hem te passen. En wat deed ik in plaats daarvan?’

We zijn bijna klaar. Nog even, en dan ga ik weer verder met wilde appeltjes oprapen en weggooien. Er is nog één ding dat Fannie wil zeggen terwijl we hier naast elkaar geknield zitten.

Dun lichtblond haar komt overeen op mijn hoofdhuid. Ik kan mijn eigen gezicht niet zien terwijl ik omhoogkijk naar het gezicht van mijn zus, en ik weet niet dat het vol sproeten zit en in mijn stilzwijgen langgerekt en gebeeldhouwd lijkt. Fannie glimlacht en kijkt tegelijk ernstig.

‘Ik zal altijd op je blijven passen, Aggie. Dat beloof ik.’

Zo.

De lucht is op z’n helderst. De hemel zo stil als hij maar kan zijn. De insecten zoemen om het hardst. De zon schijnt.

‘Er is bezoek voor u, mevrouw Smart!’

De verpleegster heeft me wakker gemaakt. Ik was even weggegliden in een oppervlakkige slaap – geen onplezierige plek om te verpozen – en ik voel ergernis als ik ruw word teruggetrokken naar deze kamer, en weer aan de oppervlakte kom in een patroon dat chronisch aandoet.

‘Wakker worden, mevrouw Smart!’

Ik heb een droge mond, mijn lippen laten van elkaar los als ik mijn mond opendoe om het voor de hand liggende nog maar eens te zeggen: *Ik ben nooit getrouwd geweest!*

Ik zeg het ze telkens weer, maar ze blijven me hardnekkig mevrouw noemen, alsof ik me zou moeten schamen voor mijn status van oude vrijster. Oefenen die verpleegsters dat vrolijke hoge stemmetje voor de spiegel? Deze trekt mijn trui recht alsof ik haar speeltje ben, een zelfgemaakte pop met een uitgedroogde appel als hoofd, die ze wil laten zien aan iemand die bij haar komt spelen.

Ik hoor mezelf weer dezelfde standaardwoordjes zeggen: ‘Hemeltje, goh, wat...’

‘Mevrouw Smart, we hebben vanochtend een leuke verrassing voor u! U hebt bezoek van vrienden! Geweldig, hè?’

Daar heb ik niet van terug – dat moet ik toegeven. Dat zou ik met recht geweldig noemen. Wie zou me willen opzoeken? Ik ken niemand meer. Iedereen is dood.

Ik probeer duidelijk te maken dat ik erge dorst heb. Ik heb haar bij haar pols vastgepakt, maar zij is sterker. Ze ontwijkt me en gaat achter me staan om de rem los te zetten – ik hoor de klik waarmee hij loskomt – en ze begint de rolstoel weg te duwen uit de hoek waar ze hem hebben neergezet: naast het raam dat nooit opengaat en dat op kille dagen beslaat. De radiator murmelt. Ik heb geen bezwaar tegen die plek. Ik weet dat het met me afgelopen is als ze me voor de leuterende televisie parkeren.

‘Ik heb dorst,’ zeg ik met schorre stem.

Nee, ze hoort het niet. Ze buigt met nauwelijks verholen opwinding voorover en ademt in mijn haar, of wat ervan over is, dat als draderige wortels van een oud radijsje in plukjes op mijn hoofd groeit.

‘U hebt bezoek van twee jonge mensen, mevrouw Smart, een jongen en een meisje. Ze willen u graag meenemen voor een wandeling. En is het daar geen prachtige dag voor? We stoppen u lekker warm in met dekens. Ik ben vergeten hoe ze heten, maar daar zijn ze. Glimlach maar, mevrouw Smart. Zeg uw vrienden maar gedag.’

Ik weiger te doen wat me wordt gezegd, uit principe.

De geur van schoongeboende huid komt op me af. Ik voel een hand onhandig op de mijne neerkomen, alsof hij bang is voor oude botten, pezen en bloedvaten, alsof de eigenaar ervan me zou kunnen breken. Haar zwaait los en glanzend, een flits rood, tussen onze gezichten. Het meisje zegt een naam, niet die van mij, maar het zou wel haar naam kunnen zijn. Hij zegt me niets. Er gaat geen belletje rinkelen. Geen symfonie van herkenning.

‘Harder, liefje, ze is vrijwel doof.’ Met luidere stem: ‘Ja toch,

mevrouw Smart? Maar we weten dat ze ons kan horen. Hè, mevrouw Smart? Ze is nog niet helemaal van de wereld.'

'Hallo, daar ben ik weer,' zegt het meisje tegen me, en daarna tegen de verpleegster: 't Is alweer een tijdje geleden. Misschien herkent ze ons niet.'

Ik geef geen antwoord.

'En u kent mevrouw Smart van...?' De verpleegster maakt haar vraag niet af.

Ik zou het haar kunnen vertellen, want ik ben er heel zeker van: ik ben een volslagen vreemde voor dit meisje. Dat kan ook niet anders, ze is veel te jong. Iedereen die ik ken is dood, begraven, vertrokken, weg, geschrapd uit mijn leven, banden verbroken, bruggen verbrand, verloren, kwijt.

'Het is een lang verhaal,' hoor ik het meisje zeggen. Ze voegt eraan toe dat ze een ver familielid is, maar haar lachje klinkt nerveus, als het lachje van een kind. Het meisje liegt, besluit ik, en ik probeer het gerommel achter mijn borstbeen te peilen. Mogelijk is het alleen maar opwinding. Ik zit al jaren in deze stoel, dag in dag uit, terwijl aan de andere kant van het raam de dagen korter worden en daarna langer en dan weer korter, en de seizoenen zich voort slepen en de hemel donker ziet van de sneeuwvlokken en dan weer strakblauw is in het scherpe zomerlicht. Iedere verandering hier binnen gaat geleidelijk. Daardoor krijgt de komst van dit meisje iets monumentaals.

Ze praat – niet tegen de verpleegster, maar tegen mij.

'Gaat u mee?' vraagt ze, alsof ik enige keus heb in mijn rolstoel, enige macht. Ze raakt mijn hand weer aan, laat haar vingers onder die van mij glijden, om die van mij heen, zo licht dat ik amper de druk van haar greep voel.

Ik zeg tegen haar: Je doet me aan iemand denken. Kom eens dichterbij, dan fluister ik het.

Fannie.

Fannie is nog zo jong. Zij is hetzelfde gebleven en ik niet. Maar

als ze op bezoek komt, met haar gezicht altijd van me afgewend, verborgen achter haar haar, achter een schaduw, komt het meisje in me boven; dan voel ik de jaren verdwijnen. Ik voel haar geruststellende aanwezigheid, mijn grote zus, als ze haar hand uitsteekt.

Ga je mee, Aggie?

Ze is bijna een eeuw dood, maar ze loopt moeiteloos over de rimpelingen van mijn geest, loshangend haar, brede heupen, wit gebleekt schort.

‘Gaat u mee?’ Haar hand strijkt lichtjes over de huid van mijn pols, als een aanbod, wachtend.

Ik laat mijn hand in de hare glijden.